

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania
Przestrzennego**

Warszawa, dnia 8 grudnia 2009 r.

**Pan
Paweł Jarczewski
Prezes Zarządu
Zakładów Azotowych „Puławy”
Spółka Akcyjna w Puławach**

KSR-41011-03/2009
P/09/108

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli - Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego przeprowadziła w Zakładach Azotowych „Puławy” Spółka Akcyjna, zwanych dalej „Zakładami” lub „Spółką”, kontrolę w zakresie zapobiegania poważnym awariom zagrażającym środowisku.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 4 listopada 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Zakładów Azotowych „Puławy” Spółka Akcyjna w Puławach w zakresie zapobiegania poważnym awariom, w okresie od 1 stycznia 2006 r. do 30 czerwca 2009 r.

Zadania z zakresu zapobiegania poważnym awariom, Spółka realizowała jako „zakład o dużym ryzyku”, ze względu na występowanie na terenie Zakładów substancji niebezpiecznych, w tym głównie amoniaku. W dniu wejścia w życie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska¹, zwanej dalej „ustawą POŚ”, Spółka prowadziła „zakład istniejący” w rozumieniu art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.

¹ Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.

o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw², zwanej dalej „ustawą wprowadzającą”.

Zgłoszenie zakładu o dużym ryzyku Spółka przekazała, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy wprowadzającej, do Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie (KW PSP) i Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ) w marcu 2002 r., uzupełniła w sierpniu 2002 r. i zaktualizowała w kwietniu 2004 r. Następne Zgłoszenie Spółka przekazała do KW PSP i WIOŚ we wrześniu 2008 r., uzupełniając je w sierpniu 2009 r., wskutek uwag zgłoszonych przez KW PSP pismem z dnia 31 grudnia 2008 r.

Pierwszy Program zapobiegania awariom Spółka przekazała, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy wprowadzającej, we wrześniu 2002 r. Kolejny Program przekazano do KW PSP i WIOŚ we wrześniu 2008 r., do którego KW PSP zgłosił uwagi pismem z dnia 31 grudnia 2008 r. Do czasu zakończenia kontroli, w Zakładach trwały prace nad aktualizacją Programu.

Pierwszy Raport o bezpieczeństwie Zakładów Spółka przekazała, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy wprowadzającej, do KW PSP i WIOŚ w grudniu 2002 r. Raport, po uzupełnieniach, został zatwierdzony w listopadzie 2003 r. Aneks do Raportu o bezpieczeństwie Zakładów, opracowany w związku z budową nowej instalacji „Melamina III”, został zatwierdzony w czerwcu 2004 r. Do dnia zakończenia kontroli, w Zakładach trwały prace nad aktualizacją Raportu przekazanego do KW PSP we wrześniu 2008 r., do którego KW PSP zgłosił uwagi pismem z dnia 31 grudnia 2008 r.

Wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy dla Zakładów został wprowadzony w czerwcu 2003 r. i w okresie objętym kontrolą był trzykrotnie aneksowany, po wyrażeniu opinii przez zakładową Komisję Bezpieczeństwa i Higieny Pracy. W Zakładach wprowadzonych zostało także 14 wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla wydziałów/wytwórni.

W okresie objętym kontrolą, Zakłady kontrolowane były w zakresie zapobiegania poważnym awariom przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie (4 kontrole) oraz Powiatową Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Puławach (2 kontrole).

W tym samym czasie, zagadnienia zapobiegania poważnym awariom były przedmiotem wielokrotnych kontroli Zakładowych Komisji Pożarowo-Technicznych, audytów wewnętrznych oraz postępowań Komisji Technicznych dotyczących stanu technicznego urządzeń w Zakładach. Nieprawidłowości i uchybienia stwierdzone w ramach ww. działań były usuwane.

Opracowany w Zakładach system bezpieczeństwa został opisany w księgach Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością, Środowiskiem i Bezpieczeństwem. Elementy systemu bezpieczeństwa, określone w art. 252 ust. 2 ustawy POŚ, znalazły odzwierciedlenie w następujących dokumentach Zakładu: Raport o bezpieczeństwie; Program zapobiegania awariom; Wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy dla Zakładów oraz Instrukcje technologiczne i stanowiskowe. Osiągnięcie celów w zakresie bezpieczeństwa Zakładów

² Dz.U. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.

realizowano m.in. poprzez okresowe szkolenie pracowników oraz ćwiczenia prowadzone w ramach Wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego, a także poprzez ww. działania Zakładowych Komisji Pożarowo-Technicznych oraz Komisji Technicznych.

Audyty, kontrole oraz przeglądy I i II stopnia Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością, Środowiskiem i Bezpieczeństwem, przeprowadzone w kontrolowanym okresie, potwierdzały funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa w Zakładach.

Koszty realizacji zadań związanych z zapobieganiem poważnym awariom wyniosły 132.180,8 tys. zł w 2006 r., 114.842,2 tys. zł w 2007 r., 139.239,7 tys. zł w 2008 r. oraz 61.752,4 tys. zł w I połowie 2009 r. Stanowiło to odpowiednio 6,9%, 5,5%, 6,7% oraz 5,7% ogólnych kosztów funkcjonowania Zakładów.

W okresie objętym kontrolą w Zakładach nie wystąpiły zmiany ilości substancji niebezpiecznych oraz zmiany technologiczne i produkcyjne, mające wpływ na ryzyko wystąpienia poważnej awarii. Nie zanotowano także przypadków poważnych awarii przemysłowych.

Zakłady były w posiadaniu certyfikatów norm jakości: ISO 9001:2000, ISO 14001:2004, PN-N-18001:2004, które w badanym okresie były weryfikowane i potwierdzone przez 5 audytów zewnętrznych, przeprowadzonych przez BV Certification Gdynia.

W wyniku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do Zgłoszenia, przekazanego do KW PSP we wrześniu 2008 r., nie dołączono dokumentu potwierdzającego, że zgłaszający był upoważniony do występowania w obrocie prawnym, czym naruszono przepis art. 250 ust. 3 ustawy POŚ. Ww. brakujący dokument, wskazany w piśmie KW PSP z 31 grudnia 2008 r., został przekazany pismem z dnia 31 sierpnia 2009 r.
2. W ww. Zgłoszeniu nie zawarto charakterystyk fizykochemicznych, pożarowych i toksycznych substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie Zakładów. NIK przyjmuje wyjaśnienia byłego Szefa Biura Bezpieczeństwa Ochrony Środowiska i Jakości Zakładów, że charakterystyki te zostały przedstawione w Raporcie o bezpieczeństwie, przekazanym do KW PSP jednocześnie z ww. Zgłoszeniem, jednakże zwraca uwagę, iż nie został dopełniony obowiązek wynikający z art. 250 ust. 2 pkt 6 ustawy POŚ.
3. Raport o bezpieczeństwie oraz Program zapobiegania awariom, przekazane do KW PSP i WIOŚ we wrześniu 2008 r., zawierały szereg nieprawidłowości i uchybień, wykazanych przez KW PSP w piśmie z dnia 31 grudnia 2008 r. Do czasu zakończenia kontroli, tj. w ciągu prawie 9 miesięcy od przesłania Zakładom ww. pisma, uwagi wniesione przez KW PSP do Programu zapobiegania awariom i Raportu o bezpieczeństwie nie zostały uwzględnione, pomimo prowadzonych prac nad aktualizacją ww. dokumentów.
4. Z 4 wykazów zawierających dane o rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie Zakładów, według stanu na koniec poprzedniego roku, jakie Spółka przekazała w kontrolowanym okresie do KW PSP i WIOŚ - jeden (wykaz według

stanu na 31 grudnia 2007 r.) został przekazany w dniu 18 lutego 2008 r., tj. z opóźnieniem 18 dni w stosunku do terminu określonego w art. 263 ustawy POŚ.

5. W przypadku 2 z 8 analizowanych instrukcji stanowiskowych stwierdzono brak wpisów o ich aktualności na 2009 r. Stanowiło to niedopełnienie obowiązku wynikającego z Polecenia służbowego nr 10 z dnia 23 października 2007 r. w sprawie instrukcji technologicznych i stanowiskowych. Według uzyskanych wyjaśnień powyższa nieprawidłowość wynikała z przeoczenia.
6. Nie udokumentowano przeprowadzenia analiz Raportu bezpieczeństwa oraz Programu zapobiegania awariom dokonanych na podstawie art. 256 ust. 1 ustawy POŚ oraz punktu 8 ww. Programu.
7. Nie dokonano aktualizacji Programu zapobiegania awariom z 2002 r. w związku opracowaniem Raportu o bezpieczeństwie w 2003 r. oraz aneksu do Raportu o bezpieczeństwie w 2004 r., pomimo takiego wymogu wynikającego z punktu 8 ww. Programu. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że audyty i kontrole wewnętrzne Zakładów oraz przeglądy Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością, Środowiskiem i Bezpieczeństwem nie wykazały tej nieprawidłowości.
8. W 2007 r. i 2008 r. nie przeprowadzono komisyjnych weryfikacji Wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego Zakładów, co było niedopełnieniem obowiązku wynikającego z Zarządzenia nr 6 z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Pilne zakończenie prac nad wyeliminowaniem nieprawidłowości i uchybień wskazanych przez KW PSP w Programie zapobiegania awariom i Raporcie o bezpieczeństwie.
2. Spowodowanie skutecznych działań w celu:
 - a) zapewnienia kompletności dokumentacji dotyczącej zapobiegania poważnym awariom przekazywanej właściwym organom tak w zakresie wymagań formalnych jak i merytorycznych,
 - b) przeprowadzania analiz oraz niezwłocznej aktualizacji dokumentów sporządzanych w związku z realizacją przepisów o poważnych awariach, po wprowadzeniu zmian w Zakładach, skutkujących utratą aktualności dokumentacji,
 - c) dokonywania weryfikacji Wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego Zakładów zgodnie z art. 261 ust. 3 ustawy POŚ oraz z przepisami wewnętrznymi Zakładów,
 - d) terminowego przekazywania do właściwych organów danych o rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie Zakładów,
 - e) bardziej szczegółowego, wnikliwego przeprowadzania kontroli i audytów wewnętrznych oraz przeglądów Zintegrowanego Systemu Zarządzania Jakością, Środowiskiem i Bezpieczeństwem, w szczególności pod kątem właściwego

identyfikowania wszystkich nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu bezpieczeństwa w Zakładach.

3. Dokumentowanie przeprowadzanych analiz Raportu o bezpieczeństwie, o których mowa w art. 256 ust. 1 ustawy POŚ oraz analiz Programu zapobiegania awariom określonych w Programie, o których mowa w art. 251 ust. 2 pkt 4 ustawy POŚ.

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezesa, o przedstawienie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.